

Deelleergang regelwoorden

Regelwoorden zijn woorden, waarbij via het toepassen van regels achterhaald kan worden op welke manier een woord geschreven moet worden.

Bij regelwoorden moet de leerling in staat zijn tot:

1. het ontdekken dat een regel moet worden toegepast en
2. de regel (daadwerkelijk) toepassen.

De opbouw van het programma is als volgt:

- er wordt gestart met een instapdictee
- daarna volgen oefeningen om de categorie te herkennen (auditief en visueel)
- daarna volgt de aanbieding van de regel en start het gebruik van het steunkaartje
- daarna volgen oefeningen met de desbetreffende categorie op éénlettergrepig niveau, wat wordt afgesloten met een controledictee
- bovengenoemde cyclus wordt herhaald op meerlettergrepig niveau
- na oefening is toepassing, tijdens de lessen in de klas, noodzakelijk. Zie hiervoor het onderdeel: "Aanwijzingen voor gebruik in de klas".

Welke spellingcategorieën horen bij de regelwoorden.

Het gaat hierbij om de volgende categorieën:

- de verlengingsregel -t/-d, -p/-b
- de open- en gesloten lettergreepregel (bomen, bommen)
- de -ee aan het eind van een woord (zee)
- f/v en s/z in meervoudsvorm (hazen, dieven)
- 's bij meervoudsvormen (auto's)
- de slot -n (bomen, houten)

Werkwijze

1. *Instapdictee*

Er wordt gestart met een instapdictee. Het doel is om na te gaan of oefening van deze categorie nodig is, of dat deze spellingcategorie op dit niveau beheerst wordt. Tevens dient dit resultaat als vergelijkingspunt voor de score op de controledictees.

Afname: het dictee wordt onvoorbereid afgenomen. Bied het woord aan in een zin en laat alleen het woord opschrijven.

Beoordeling: het instapdictee bestaat uit 14 woorden waarvan er 4 niet tot de te oefenen categorie behoren. Deze 4 woorden tellen niet mee in de beoordeling. Van de overige 10 woorden moet 80% goed geschreven worden om van voldoende beheersing te kunnen spreken.

Blijkt uit het dictee, dat deze spellingcategorie beheerst wordt, dan zijn er 2 mogelijkheden:

- a. er wordt gestart met het tweede gedeelte van deze categorie (de meerlettergrepi-ge woorden).
- b. als er in de klas te veel fouten gemaakt worden in deze categorie kan het betreffende steunkaartje gebruikt worden.

2. *Probleemherkenning* van de categorie

Middels auditieve oefeningen moeten de leerlingen de categorie herkennen. Dit gebeurt door woorden of plaatjes aan te bieden, waartussen woorden voorkomen uit de categorie. Wanneer deze woorden voorkomen, maakt de leerling dit via aankruisen kenbaar.

Ook door middel van visuele oefeningen moeten de leerlingen de categorie herkennen. Het gaat om geschreven woorden of een tekst, waartussen de betreffende woorden gezocht moeten worden. De leerling onderstreept de woorden.

De herkenning van de categorie is belangrijk en gebeurt nog zonder aanbieding van een regel of grondwoord. Het gaat om herkenning op het gehoor of het gezicht. Deze fase is een belangrijke in het leren werken volgens een goede spellingstrategie en mag daarom best wat tijd kosten. Ook verdient het aanbeveling deze fase tijdens de spellingmomenten in de klas extra te oefenen.

3. *Aanpak* van de spellingcategorie

De desbetreffende regel wordt aangeboden en uitgelegd. De woorden van het instapdictee en de herkenningsoefeningen kunnen hierbij gebruikt worden. De regel is terug te vinden op de groeikaart. Deze groeikaart bevat uiteindelijk alle orthografische kennis die de leerling tijdens deze spellingstrategie wordt aangeboden. Zolang deze kennis nog niet geautomatiseerd is, kan de groeikaart dienst doen als een extern geheugen. Het desbetreffende steunkaartje wordt tevens geïntroduceerd en uitgelegd (voor de werkwijze zie onderdeel "Aanwijzigingen voor gebruik in de klas").

Voorafgaand aan de open- en gesloten lettergreepregel worden vooroefeningen gegeven. Om de desbetreffende regels goed te kunnen toepassen moeten de leerlingen bepaalde begrippen kennen en woorden in lettergrepen kunnen verdelen.

4. *Oefeningen* met eenvoudige woorden (éénlettergrepige- en eenvoudige tweelettergrepige woorden)

De oefeningen moeten met bewust gebruikmaking van de geleerde spellingkennis gemaakt worden. Dit kan door de groeikaart, waarop het geleerde is vastgelegd steeds erbij te gebruiken. Ook is het verstandig om de leerling regelmatig te laten verbaliseren waarom hij voor deze schrijfwijze heeft gekozen.

Tijdens de oefeningen kunnen ook desgewenst aantekeningen gemaakt worden op het steunkaartje.

5. *Controledictee*

Doel is om na te gaan of deze spellingcategorie beheerst wordt.

Afname: bied de woorden aan in een zin en laat alleen het woord opschrijven. Het steunkaartje mag tijdens het dictee niet gebruikt worden.

Beoordeling: het controledictee bestaat uit 14 woorden waarvan er 4 niet tot de geoefende categorie behoren. Deze 4 woorden tellen niet mee in de beoordeling. Van de overige 10 woorden moet 80% goed geschreven worden om van voldoende beheersing te kunnen spreken.

Blijkt uit het dictee, dat dit niveau beheerst wordt, kan overgegaan worden naar het instapdictee van het tweede niveau van de categorie.

6. *Oefeningen met meerlettergrepige woorden*
Er wordt gestart met het blad waarop de betreffende aanpak weergegeven staat. Geef nu voorbeelden met meerlettergrepige woorden om te laten zien hoe het regelwoord nu gebruikt wordt. Op het steunkaartje kunnen als aanvullingen voorbeelden e.d. ingevuld worden. De werkwijze is verder gelijk aan de beschrijving bij 4 (oefeningen met eenvoudige woorden).
7. *Controledictee*: zie onder 5.
8. *Categorieën door elkaar*
Dit onderdeel komt aan het eind van dit programmadeel.
De voorgaande categorieën van de regelwoorden worden door elkaar geoefend.
Dit herhalingsdeel wordt afgesloten met een controledictee.
9. *Aanvullende didactische aanwijzingen*
Bij de regelwoorden ligt de nadruk op de herkenning van de regel. Bij de verlengingsregel eind d-t en eind p-b is het ook goed om het woord langer op te laten schrijven.
Bij het aanleren van de open- en gesloten lettergreepregel, worden bij de probleemherkenning oefeningen gedaan om woorden in stukjes/klankgroepen te verdelen. Het verdelen van woorden op het gehoor is van belang om de regels goed toe te passen. Bij b.v. het woord bakker, hoor je aan het eind van een klankgroep (auditieve lettergreep) de korte klank a en daarom volgen er twee medeklinkers.
Het verdelen van woorden in klankgroepen wordt eerst geoefend in het voorbereidende deel bij de klinkerregels.